

УДК 355.233.2:797.2(076)

DOI <https://doi.org/10.32782/1992-5786.2025.98.5>**О. В. Марков**кандидат технічних наук, доцент,
заступник начальника кафедри вогневої підготовки факультету логістики
Національної академії Національної гвардії України**В. В. Афанасьєв**кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри ракетно-артилерійського озброєння факультету логістики
Національної академії Національної гвардії України**І. М. Бовсунівський**старший викладач кафедри вогневої підготовки
факультету службово-бойової діяльності НГУ
Київського інституту Національної гвардії України**В. А. Євтушок**старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Навчально-наукового інституту № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ**Ю. К. Белошенко**викладач кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної підготовки і спорту
Київського інституту Національної академії Національної гвардії України

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ У ВОДНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Стаття присвячена дослідженню проблеми формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування штатної стрілецької зброї у водному середовищі. Формування військово-прикладних навичок стрільби в різних умовах службово-бойової діяльності є важливим елементом бойової підготовки військовослужбовців. Запровадження сучасних методик вогневої підготовки та тренувальних програм, що імітують реальні бойові умови, є необхідним кроком для вдосконалення системи вищої військової освіти. Актуальність теми зумовлена необхідністю підвищення професійної підготовки військовослужбовців до виконання завдань за призначенням у складних (екстремальних) тактичних умовах, зокрема в умовах водного середовища, що вимагає відповідного рівня сформованості військово-прикладних навичок та ключових компетенцій.

Головною метою дослідження є визначення сутнісних характеристик формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування штатної стрілецької зброї у водному середовищі. В процесі дослідно-аналітичної роботи використані наступні методи: аналіз і синтез, порівняльний аналіз, моделювання, анкетування та опитування, методи математичної обробки даних опитувань. Крім цього, в процесі дослідно-аналітичної роботи використано досвід бойових дій та багаторічний досвід організації системи багаторічної підготовки офіцерських кадрів для потреб інституцій сектору безпеки і оборони України.

У статті визначено сутність, зміст і структуру процесу формування цієї готовності, проведено аналіз основних компонентів, що впливають на ефективність підготовки майбутніх офіцерів. Здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз наукових підходів до визначення професійної готовності військовослужбовців, розглянуто сучасні методики бойової підготовки, що застосовуються у світовій та вітчизняній військовій практиці. Встановлено, що формування готовності майбутніх офіцерів до застосування штатної (спеціально) стрілецької зброї у водному середовищі є багатокомпонентним процесом, що включає фізичну, тактичну, психологічну та вогневу підготовку. Отримані результати можуть бути використані для розробки навчальних програм і методичних рекомендацій щодо вдосконалення бойової підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України (інституцій сектору безпеки і оборони України).

Ключові слова: аналітика, водне середовище, готовність, екстремальні умови, майбутні офіцери, прикладні навички, стрілецька зброя, структура, сутнісні характеристики, теорія.

Постановка проблеми. Сучасні виклики, з якими стикається сектор безпеки та оборони України, вимагають підвищення рівня готовності військовослужбовців до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності, зокрема у водному середовищі.

Майбутні офіцери Національної гвардії України (інституцій сектору безпеки і оборони України) повинні володіти комплексом професійних навичок, що включають фізичну, тактичну, психологічну та вогневу підготовку для ефективного застосування штатної зброї в екстремальних умовах службово-бойової діяльності (СБД). Важливість формування зазначеного виду готовності зумовлена необхідністю забезпечення високого рівня боєздатності та оперативного реагування підрозділів Національної гвардії України (НГУ) під час виконання службово-бойових завдань.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених бойовій та тактичній підготовці військовослужбовців, питання формування готовності до застосування стрілецької зброї у водному середовищі залишається недостатньо вивченим. Це пов'язано з комплексністю такого процесу, оскільки він передбачає адаптацію військовослужбовця до специфічних фізичних і психологічних навантажень, розвиток навичок орієнтації у воді, використання спеціального спорядження та оптимізацію техніки стрільби.

У зв'язку з цим постає необхідність визначення сутнісних характеристик формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ)) до застосування штатної стрілецької зброї у водному середовищі. Дослідження спрямоване на теоретичне обґрунтування цього процесу, виокремлення його ключових компонентів, а також розробку практичних рекомендацій щодо вдосконалення професійної підготовки представників досліджуваної категорії. Теоретичне дослідження виконано відповідно до ініціативного наукового проекту «Extreme Aquatic Environment».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В процесі дослідно-аналітичної діяльності на першому етапі теоретичного дослідження нашу увагу привернули наукові праці дослідників: О. Khatsaiuk, М. Medvid, В. Maksymchuk, О. Kurok, Р. Dziuba (та інш.) [1], V. Bondarenko, I. Okhrimenko, I. Tverdokhvalova, K. Mannapova, K. Prontenko [2], М. Medvid, О. Khatsaiuk, K. Sydorchenko, S. Vorok, A. Kernas, М. Borovyuk [3] та інших учених і практиків (А. Бухун, Є. Денисенко, В. Кирпенко, Р. Любич, А. Турчинов), у яких розкриваються актуальні питання формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності. Необхідно підкреслити, що від якості підготовки офіцерського складу залежить ефективність функціонування військових підрозділів, успішність виконання

службово-бойових завдань (СБЗ) та загальний рівень обороноздатності держави. Саме тому подальші дослідження в цій сфері мають велике значення для вдосконалення системи вищої військової освіти та підготовки майбутніх захисників і захисниць України.

Цікавими за своїм змістом та сутнісними характеристиками є напрацювання учених: О. Моргунова, О. Яреценка, О. Хацаюка [4], О. Маркова, Ю. Самсонова, С. Бородіна, В. Шемчука, І. Атаманенка [5], Ю. Самсонова, О. Хацаюка, О. Літвінова, В. Вяскова, О. Смагіна, С. Шабатури [6], у яких окреслені основні напрями формування військово-прикладних навичок стрільби майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України із різних зразків стрілецької зброї. Формування військово-прикладних навичок стрільби майбутніх офіцерів є важливим у сучасних умовах гібридної війни. Сучасний офіцер повинен бути універсальним бійцем, здатним ефективно використовувати широкий спектр стрілецької зброї в будь-якій ситуації. Запровадження сучасних методик підготовки, включаючи інтенсивні тактичні тренування, моделювання бойових ситуацій та використання новітніх технологій у навчальному процесі, сприяє підвищенню боєздатності військовослужбовців Сил безпеки і оборони України і сприятиме у майбутньому якісному, ефективному та надійному виконанню завдань за призначенням.

Заслужують уваги наукові праці дослідників: В. Климовича, В. Бурхайла, К. Березяк, М. Кузнецова, Т. Людовик [7], В. Шемчука, К. Бутенка, О. Лещинського, Г. Храпача [8], В. Шемчука, Б. Кіндзера, Д. Скальські, Т. Людовик, Б. Лукіна [9], у яких вирішуються проблеми формування готовності військовослужбовців інституцій сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням у водному середовищі (екстремальних умовах службово-бойової діяльності). Формування готовності військовослужбовців сектору безпеки та оборони України до дій у водному середовищі є невід'ємною складовою їхньої професійної підготовки. Комплексний підхід до фізичної, психологічної, вогневої та тактичної підготовки дозволяє значно підвищити рівень боєздатності особового складу, забезпечуючи ефективне виконання завдань за призначенням у будь-яких умовах.

Не менш цікавими, виконаними на високому науково-методичному рівні є напрацювання учених: О. Хацаюка [10], М. Голубничого, М. Кузнецова, Н. Партико, В. Комара, А. Семенова [11], О. Бірюкова, А. Бутенка, В. Волянського, М. Супрунюк, М. Делямби, Є. Шепеля [12], у яких розкриваються особливості визначення сутнісних характеристик формування готовності індивіда до військово-професійної діяльності. Визначення

сутнісних характеристик формування готовності військовослужбовця до професійної діяльності є завданням сучасної військової науки. Комплексний підхід до формування мотиваційної, когнітивної, фізичної, психологічної та морально-етичної складової готовності дозволяє створити універсального, стійкого до викликів та ефективного військового фахівця. Враховуючи сучасні загрози та зміни у тактиці ведення бойових дій, вдосконалення підходів до підготовки військовослужбовців є вкрай необхідним для забезпечення обороноздатності України та успішного виконання завдань за призначенням.

Відповідно до результатів моніторингу науково-методичної та спеціальної (довідкової) літератури встановлено, що актуальним питанням формування готовності представників інституцій сектору безпеки і оборони України до застосування стрілецької зброї в екстремальних умовах водного середовища присвячено недостатню кількість науково-методичних праць. Це потребує додаткових досліджень і підкреслює важливість та практичне значення обраного напряму наукової розвідки.

Мета статті. Головною метою дослідження є визначення сутнісних характеристик формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України до застосування штатної стрілецької зброї у водному середовищі.

Методи дослідження: аналіз і синтез, порівняльний аналіз, моделювання, анкетування та опитування, методи математичної обробки даних опитувань. Крім цього, в процесі дослідно-аналітичної роботи використано досвід бойових дій та багаторічний досвід організації системи багаторічної підготовки офіцерських кадрів для потреб інституцій сектору безпеки і оборони України.

Виклад основного матеріалу. В процесі подальшої дослідно-аналітичної роботи (другий етап) членів науково-дослідної групи привернули уваги наукові праці дослідників: О. Харитонова, А. Поспелова, А. Хапова, М. Корощенко [13], С. Соколюка [14] та інших учених і практиків (Г. Гапоненко, О. Демченко, О. Калініченко, Т. Павлюк, І. Соловйов), у яких розкриваються актуальні питання формування

готовності представників інституцій СБОУ (інших країн) до застосування «спеціальної» підводної зброї у водному середовищі, зокрема під водою. Сучасні бойові операції нерідко відбуваються в умовах, що передбачають застосування спеціальної тактики ведення бою у водному середовищі, включаючи операції під водою. Це стосується підрозділів спеціального призначення, морської піхоти, водолазних диверсійних груп, силових структур інституцій СБОУ, відповідальних за контрдиверсійну боротьбу та охорону стратегічних водних об'єктів. Таким чином, формування готовності військовослужбовців інституцій СБОУ до застосування спеціальної вогнепальної зброї у воді стає домінуючим аспектом бойової підготовки.

Необхідно підкреслити, що звичайна вогнепальна зброя, призначена для використання у повітряному середовищі, втрачає ефективність під водою через низку факторів, а саме: підвищений опір води, що значно знижує швидкість кулі; нестабільність траєкторії підводного пострілу; ризик гідроудару та несправності механізмів зброї. Важливим є й той факт, що для ведення бойових дій у водному середовищі розроблені спеціальні зразки стрілецької зброї (табл. 1).

Важливим є й той факт, що процес підготовки військовослужбовців до використання підводної зброї включає у себе наступні блоки:

1) спеціальна фізична підготовка (розвиток витривалості, сили та гнучкості для дій у водному середовищі; тренування затримки дихання, плавання в повному спорядженні, витривалості до перепадів тиску);

2) тактична підготовка (робота в команді під водою, відпрацювання беззвучних сигналів та комунікацій; відпрацювання методів прихованого підходу до об'єкта; використання навколишнього середовища для маскуванню та прикриття);

3) вогнева підготовка (вивчення конструкції підводної зброї, особливостей її заряджання та розряджання; тренування з прицілювання та корекції стрільби з урахуванням рефракції у водному середовищі; відпрацювання ведення вогню в різних положеннях, зокрема під час руху, у відсутності ґрунтової опори);

Таблиця 1

Підводна стрілецька зброя прийнята на озброєння інституцій СБОУ

Назва	Загальні характеристики
АПС (автомат підводний спеціальний)	автомат, який використовує стріли-патрони для стрільби під водою.
СПП-1 (пістолет підводний спеціальний)	багатозарядний пістолет, що дозволяє вести ефективний вогонь на коротких дистанціях під водою.
НК Р11	німецький підводний пістолет, що використовує електричну систему запалювання набоїв.
ADS (автомат двосередовищний спеціальний)	сучасний зразок зброї, що дозволяє вести стрільбу як у повітряному, так і водному середовищі.

4) психологічна стійкість (адаптація до бойового стресу у водному середовищі; тренування швидкої реакції на непередбачувані ситуації (поломка спорядження, нестача кисню, обмежена видимість)).

Розвиток підводних бойових можливостей Сил безпеки і оборони України може стати важливим елементом у забезпеченні національної безпеки. Формування спеціалізованих підрозділів, здатних ефективно діяти у водному середовищі, забезпечить перевагу в боротьбі з диверсійними групами, захисті морських комунікацій, стратегічних об'єктів та прибережних територій. На наш погляд, впровадження сучасних методик підготовки, зокрема використання реалістичних сценаріїв підводного бою, симуляторів та інтеграції новітніх технологій, дозволить значно підвищити ефективність підготовки військовослужбовців і їхню боєздатність у нестандартних умовах бойових дій.

У розрізі теоретичного дослідження необхідно виділити, що професійна підготовка представників досліджуваної категорії «ґрунтується на концепції безперервного навчання; підготовка до обраної професії розглядається як процес формування готовності до неї, а готовність – є результатом відповідної професійної підготовки» (І. Гавриш [15]).

Аналітичний огляд наукових праць учених: О. Моргунова, О. Яреценка, О. Хацаюка [4], В. Шемчука, К. Бутенка, О. Лещінського, Г. Храпача, Ю. Шемчука [8], В. Шемчука, Б. Кіндзера, Д. Скальського, Т. Людовик, Б. Лукіна [9], М. Голубничого, М. Кузнецова, Н. Партико, В. Комара, А. Семенова [11], С. Соколюка [14], дозволяє нам усвідомити сутність необхідних компетентностей майбутніх офіцерів, як особистісного утворення. Необхідно підкреслити, що це специфічне «новоутворення» відіграє важливу роль під час професійного становлення. Таким чином, основними домінуючими складниками організації професійної освіти майбутніх офіцерів у розрізі готовності до застосування стрілецької підводної зброї в екстремальних умовах СБД є раціональне та науково-обґрунтоване поєднання їхньої індивідуальної теоретичної та практичної складової.

Готовність майбутніх офіцерів до застосування підводної стрілецької зброї в екстремальних умовах СБД є багатокомпонентним поняттям, що об'єднує професійну підготовку, фізичну витривалість, психологічну стійкість, тактичну грамотність і мотиваційну спрямованість. Формування цієї готовності є складним і тривалим процесом, що потребує системного підходу в підготовці військових кадрів, адаптації навчальної програми та використання сучасних методик тренувань для забезпечення високої ефективності виконання завдань за призначенням. У розрізі теоретичного дослідження необхідно відзначити наукову концепцію І. Білодіда [16], який визначає поняття «готовий»

як характеристику особи, «яка здійснила виконання підготовчих дій для виконання певного завдання (перебуває у стані, що максимально наближений до виконання конкретної діяльності, попередньо осмислила, опрацювала та склала відповідний план дій, має достатній рівень знань, досвіду та сформованих навичок, що забезпечує високу ступінь професійної майстерності».

Сучасна педагогічна наука виокремлює низку підходів, що формують окрему групу методологічних засад, спрямованих на розв'язання актуальних завдань, пов'язаних із становленням та розвитком готовності особистості до професійної діяльності, а саме:

- креативний (Я. Коменський, Жан-Жак Руссо, Й. Песталоцці, М. Монтессорі, Д. Дьюї, В. Сухомлинський, Л. Виготський) – готовність до професійної діяльності відображає прагнення особистості до творчого самовираження, оскільки професійна майстерність у своїй сутності розглядається як одна з форм творчості;

- персоналістичний (К. Роджерс, А. Маслоу, Я. Корчак, С. Рубінштейн, А. Макаренко) – готовність індивіда до професійної діяльності проявляється через систему специфічних вимог, висунутих до конкретного фахівця, що визначають рівень сформованості його професійних компетентностей;

- культурологічний (П. Блонський, М. Бердяєв, Д. Лихачов, М. Гайдеґґер) – готовність особистості до професійної діяльності знаходить своє відображення у ступені розвитку її професійної культури;

- змішаний (М. Хорн, К. Крістенсен, Ч. Грем, Д. Траскотт, Г. Чан, Е. Пікерінг, А. Ганьє, В. Бонк) – інтеграція різних педагогічних методик, технологій, практичних підходів та освітніх стратегій.

У ході подальшої дослідно-аналітичної роботи наша увага зосередилася на наукових концепціях низки учених, які за допомогою емпіричного методу сформували власне розуміння сутності поняття «готовність особистості до професійної діяльності» (див. табл. 2).

З урахуванням наведених аргументів можна стверджувати, що процес професійної підготовки майбутніх офіцерів (військовослужбовців різних категорій інституцій СБОУ) має характерні особливості. Відтак, доцільним є використання поняття «готовність майбутніх офіцерів до ефективного застосування штатної стрілецької зброї у водному середовищі».

Необхідно виділити, що низкою дослідників: О. Марковим, Ю. Самсоновим, С. Бородінім, В. Шемчуком, І. Атаманенком [5], В. Климовичем, В. Бурхайлом, К. Березяк, М. Кузнецовим, Т. Людовик [7], В. Шемчуком, Б. Кіндзером, Д. Скальським, Т. Людовик, Б. Лукінім Б.П. [9], М. Голубничим, М. Кузнецовим, Н. Партико,

Таблиця 2

Готовність особистості до професійної діяльності

№ з/п	Дослідники	Трактування поняття «готовність особистості до професійної діяльності»
1.	А. Демченко	«цілісне особистісне динамічне утворення, набуте в результаті спеціального навчання, що включає у свою структуру взаємопов'язані елементи – науково-теоретичний, практичний і психологічний».
2.	Л. Карамушка	«комплекс взаємопов'язаних і взаємообумовлених психологічних якостей, які забезпечують ефективність професійної діяльності».
3.	Г. Кловак	«фахова компетентність, яку характеризують сукупність взаємопов'язаних сутнісних орієнтацій відповідних знань, умінь і навичок».
4.	Г. Коджаспірова	«складна динамічна система, що містить інтелектуальні, емоційні, вольові, мотиваційні сторони психіки».
5.	Л. Кузнецов	«цілісний прояв особистості, що включає знання предмету, методів роботи, професійну майстерність, комунікативні вміння, високу суспільно-політичну спрямованість, загальні та спеціальні здібності, тощо».
6.	С. Максименко, О. Пелех	«цілеспрямований прояв особистості, який включає погляди, переконання, знання, звички, уміння, ставлення, мотиви, вольові та інтелектуальні якості, почуття установки; її становлення відбувається впродовж моральної, психологічної, професійної та фізичної підготовки і є результатом усебічного особистісного розвитку особистості з урахуванням вимог, обумовлених особливостями професії».
7.	Н. Мілорадова, Н. Пашко	«комплекс професійних знань, умінь і навичок; обов'язкові риси особистості, які мають бути у працівника: мотивація, розвинуті аналітичні здібності, вміння діяти та виконувати завдання відповідно до специфіки професійної діяльності, готовність до змін, стресостійкість, цілеспрямованість, висока організованість і послідовність, ініціативність»
8.	Г. Непеїна	«якість особистості, в якій виражено її прихильність до здійснення діяльності, а також ступінь засвоєння нею елементів, відповідного соціального досвіду і здатність використовувати цей досвід у професійній діяльності; готовність може являти собою наведену єдність елементів – мотиваційна готовність, теоретична готовність, практична готовність».
9.	Ю. Панімаш	«інтегроване особистісне утворення, яке є результатом професійної підготовки та виявляється у ступені сформованості знань, умінь, навичок, мотивів і цінностей курсантів, їх управлінських якостей (організаційних, лідерських, комунікативних, соціально значущих), що обумовлюють швидку адаптацію до виконання службових обов'язків у надзвичайних ситуаціях та успішну професійну діяльність пожежно-рятувальних підрозділів».

В. Комаром, А. Семеновим [11] та іншими фахівцями обраного напрямку наукової розвідки зосереджується увага на формуванні готовності представників досліджуваної категорії до застосування штатної стрілецької зброї, однак не в повній мірі розкриваються необхідні дієві засоби, форми, методи, організаційно-педагогічні умови (педагогічні моделі та технології) для формування військово-прикладних навичок (ключових компетентностей) необхідних для успішного виконання завдань за призначенням у водному середовищі (екстремальних умовах СБД), які передбачають застосування підводної стрілецької зброї.

Варто відзначити, що в контексті складного та динамічного процесу формування зазначеного виду «готовності» майбутніх офіцерів інституцій СБОУ особливого значення набуває науково-обґрунтований педагогічний вплив, який сприяє його ефективному розвитку та вдосконаленню. Також у розпіві теоретичного дослідження необхідно підкреслити, що формування готовності особистості до специфічного виду «професійної діяльності» можливе за умови чіткого, науково-обґрунтованого та алгоритмізованого уявлення про її сутнісні характеристики. При цьому рівень сформованих

ключових компетентностей безпосередньо відповідатиме основним вимогам цієї діяльності [5, 8, 10, 12].

Враховуючи вище викладене пропонуємо наступне визначення поняття «готовність майбутніх офіцерів до ефективного застосування штатної стрілецької зброї у водному середовищі» – це комплексна інтегративна якість особистості, що включає в себе сукупність теоретичних знань, професійних навичок, військово-прикладних навичок (компетентностей), психофізіологічної стійкості та тактико-спеціальної підготовленості, які забезпечують здатність майбутніх офіцерів Національної гвардії України (інституцій СБОУ) впевнено, результативно та безпечно виконувати завдання за призначенням зі штатної та новітньої підводної стрілецької зброї в умовах водного середовища (екстремальних умовах СБД).

Аналізуючи наукові праці дослідників: V. Bondarenko, I. Okhrimenko, I. Tverdokhvalova, K. Mannarova, K. Prontenko [2], Ю. Самсонова, О. Хацаюка, О. Літвінова, В. Вяскова, О. Смагіна, С. Шабатури [6], О. Бірюкова, А. Бутенка, В. Волянського, М. Супрунюк, М. Делямби, Є. Шепеля [15], доцільно констатувати, що струк-

тура готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ, зокрема Національної гвардії України до ефективного застосування штатної стрілецької зброї у водному середовищі включає наступні спільні компоненти:

1) когнітивний компонент (сукупність теоретичних знань про тактику ведення вогню, балістику стрілецької зброї, особливості її використання у водному середовищі та основи гідродинаміки);

2) операційно-технічний компонент (сформовані практичні вміння та навички, що забезпечують володіння штатною стрілецькою зброєю в умовах обмеженої мобільності та впливу водного середовища (утримання, ведення прицільного вогню, маневрування, перезаряджання тощо));

3) психофізіологічний компонент (рівень фізичної підготовки, витривалості, стресостійкості, координації рухів і адаптації до водного середовища, що забезпечує ефективність виконання завдань за призначенням);

4) тактико-спеціальний компонент (здатність діяти відповідно до бойової обстановки, застосовувати навички маскування, маневрування та використання місцевості у водному середовищі для досягнення поставлених завдань);

5) мотиваційно-ціннісний компонент (усвідомлення значущості професійної діяльності, сформованість відповідальності за прийняття рішень, готовність до ризику та забезпечення безпеки (виживання) підлеглого особового складу).

Ці компоненти взаємопов'язані й у комплексі формують цілісну готовність майбутніх офіцерів Національної гвардії України (інституцій СБОУ) до виконання завдань за призначенням зі штатною підводною стрілецькою зброєю у водному середовищі. Таким чином, поставлені перед нами завдання виконанні, а головну мету досягнуто.

Висновки і пропозиції. В процесі дослідно-аналітичної роботи членами науково-дослідної групи визначені сутнісні характеристики формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (інституцій сектору безпеки і оборони України) до застосування штатної стрілецької зброї у водному середовищі. На підставі аналітичного огляду спеціальної науково-методичної літератури нами окреслено специфіку військово-професійної діяльності майбутніх офіцерів НГУ у водному середовищі, яка передбачає необхідність адаптації до змінних умов бойової обстановки, дотримання заходів безпеки та ефективного застосування штатної підводної зброї в умовах підвищеної фізичної і психологічної напруги.

Крім цього, членами науково-дослідної групи сформульовано визначення поняття «готовність майбутніх офіцерів до ефективного застосування штатної стрілецької зброї у водному середовищі», яке розглядається як інтегративна професійно

значуща якість, що включає: когнітивний, операційно-технічний, психофізіологічний, тактико-спеціальний та мотиваційно-ціннісний компоненти. Також нами встановлено, що процес формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань зі спеціальною зброєю у водному середовищі вимагає комплексного підходу, який включає використання прикладних методик фізичної, тактичної та вогневої підготовки, а також психолого-педагогічного супроводу для забезпечення адаптації до екстремальних умов службово-бойової діяльності.

Доведено важливість науково-обґрунтованого педагогічного впливу у підготовці військовослужбовців інституцій сектору безпеки і оборони України, що передбачає впровадження інноваційних методів навчання, моделювання бойових ситуацій у водному середовищі, проведення практичних тренувань із застосуванням штатної зброї та психологічної адаптації до стресових умов. Запропоновано шляхи вдосконалення підготовки майбутніх офіцерів НГУ (інституцій сектору безпеки і оборони України), які включають розширення змісту навчальних програм, використання сучасних тренажерних комплексів, розвиток методичних підходів до навчання стрільби у водному середовищі та впровадження новітніх технологій у підготовчий процес.

На основі результатів теоретичного дослідження членами науково-дослідної групи відпрацьовані наступні пропозиції:

1) розробити та впровадити в систему професійної освіти представників досліджуваної категорії спеціалізованих навчальних програм, які включатимуть комплексний підхід до формування когнітивного, операційно-технічного, психофізіологічного, тактико-спеціального та мотиваційно-ціннісного компонентів готовності до виконання завдань за призначенням у водному середовищі;

2) модернізувати методи фізичної, спеціальної фізичної та вогневої підготовки шляхом розширення практичних тренувань у реальних та змодельованих умовах водного середовища, що сприятиме розвитку адаптаційних механізмів майбутніх офіцерів до специфічних бойових завдань;

3) впровадити в систему вогневої підготовки майбутніх офіцерів сучасні педагогічні технології (моделі), зокрема доцільним є використання підводних та надводних тренажерних комплексів, імітаційних систем ведення бою, а також засобів доповненої та віртуальної реальності для відпрацювання тактичних сценаріїв;

4) розвивати та удосконалювати систему психологічної підготовки майбутніх офіцерів із акцентом на формування стресостійкості, швидкого прийняття рішень у складних умовах (екстремальних умовах) та забезпечення ефективного контролю за використанням підводної зброї в нестандартних умовах службово-бойової діяльності;

5) підвищити рівень міждисциплінарного підходу у підготовці, що передбачає інтеграцію знань із гідродинаміки, ергономіки бойової діяльності, медицини екстремальних ситуацій та військової психології;

6) посилити науково-методичний супровід бойової підготовки шляхом розробки інноваційних навчальних матеріалів, удосконалення нормативних документів та створення адаптивних методик оцінювання рівня готовності до виконання завдань за призначенням в екстремальних умовах водного середовища;

7) організувати міжнародний обмін досвідом із підготовки військових фахівців, що спеціалізуються на виконанні бойових завдань у водному середовищі, залучати іноземних експертів до розробки навчальних програм та спільних тренувань з військовими підрозділами, що мають відповідну спеціалізацію.

Запропоновані напрями сприятимуть підвищенню ефективності підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України та інших інституцій сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням із застосування штатної підводної стрілецької зброї у водному середовищі, що у свою чергу позитивно позначиться на рівні їх бойової готовності та професійної компетентності. Окремі результати теоретичного дослідження впроваджені в систему вогневої підготовки курсантів та курсанток: Національної академії Національної гвардії України, Харківського національного університету внутрішніх справ та Київського інституту Національної академії Національної гвардії України.

Отримані результати можуть бути використані для оптимізації програм бойової підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України та інших інституцій сектору безпеки і оборони України. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку та впровадження ефективних методик навчання, що підвищать рівень професійної готовності військовослужбовців до виконання завдань у складних умовах водного середовища.

Список використаної літератури:

1. Khatsaiuk, O., Medvid, M., Maksymchuk, B., Kurok, O., Dziuba, P., Tyurina, V., Chervonyi, P., Yevdokimova, O., Levko, M., Demchenko, I., Maliar, N., Maliar, E., & Maksymchuk, I. (2021). Preparing Future Officers for Performing Assigned Tasks through Special Physical Training. *RREM*, 13 (2), 457-475. <https://doi.org/10.18662/rrem/13.2/431%20%20>
2. Bondarenko, V., Okhrimenko, I., Tverdokhvalova, I., Mannapova, K., & Prontenko, K. (2020). Formation of the Professionally Significant Skills and Competencies of Future Police Officers during Studying at Higher Educational Institutions. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(3), 246-267. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/320>
3. Medvid, M., Khatsaiuk, O., Sydorchenko, K., Vorok, S., Kernas, A., & Borovyk, M. (2024). Sports Pedagogy: Readiness of Cadets to Apply Physical Action in Different Conditions of Service Activity. *RREM*, 16 (2), 336-355. <https://doi.org/10.18662/rrem/16.2/860>
4. Моргунов О.А., Ярещенко О.А., Хацаюк О.В. Удосконалення прикладних навичок практичної стрільби в системі професійної освіти Національної поліції України. *Честь і закон*. 2016. № 1. С. 49-56.
5. Марков О.В., Самсонов Ю.В., Бородін С.В., Шемчук В.А., Атаманенко І.О. Формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів різних інституцій сектору безпеки і оборони України в системі вогневої підготовки із використанням сучасних технічних засобів навчання. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 32 (2). С. 60-74.
6. Самсонов Ю.В., Хацаюк О.В., Літвінов О.В., Вясков В.М., Смагін О.І., Шабатура С.О. Змістово-функціональна модель формування військово-прикладних навичок стрільби з автоматичної стрілецької зброї майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2023. № 11 (171). С. 162-168.
7. Климович В.Б., Бурхайло В.А., Березяк К.М., Кузнецов М.В., Людовик Т.В. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням в умовах водного середовища. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 33 (1). С. 63-67.
8. Шемчук В.А., Бутенко К.В., Лещінський О.В., Храпач Г.С., Шемчук Ю.С. Конструювання педагогічної моделі формування готовності майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням в умовах водного середовища. *Інноваційна педагогіка*. 2021. № 34 (2). С. 141-146.
9. Шемчук В.А., Кіндзер Б.М., Скальські Д.В., Людовик Т.В., Лукін Б.П. Апробація педагогічної моделі формування готовності майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням в умовах водного середовища. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 76 (3). С. 171-177.
10. Хацаюк О.В. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань

- за призначенням засобами спеціальної фізичної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 2 (65). С. 148-158.
11. Голубничий М.В., Кузнецов М.В., Партико Н.В., Комар В.П., Семенов А.А. Передумови формування готовності майбутніх офіцерів сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням в умовах водного середовища. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75 (2). С. 144-155.
 12. Бірюков О.І., Бутенко А.Є., Волянський В.Г., Супрунюк М.В., Делямба М.М., Шепель Є.В. Сутність та структура формування фізичної готовності майбутніх офіцерів в системі індивідуального фізичного тренування. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2023. № 5 (164). С. 38-43.
 13. Харитонов О., Поспелов А., Хапов А., Корощенко М. Тактика військово-морських сил: підручн. Одеса : Інституту військово-морських Сил ВМС ЗСУ, 2017. 538 с.
 14. Соколюк С.М. Дії військово-морських сил у боротьбі з морським тероризмом і піратством. *Чорноморська безпека*. 2008. № 4 (10). С. 62-87.
 15. Гавриш І.В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : дис. ... д-ра. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2006. 542 с.
 16. Білодід І.К. Словник української мови : словник (Т. 2). Київ : Інститут мовознавства, 2021. 148 с.

Markov O., Afanasiev V., Bovsunivskyi I., Yevtushok V., Beloshenko Yu. Prerequisites for preparing Future Officers for the use of small arms in an Aquatic Environment

The article is devoted to the study of the problem of preparing future officers of the National Guard of Ukraine for the use of standard small arms in the aquatic environment. The formation of military-applied shooting skills in various conditions of service and combat activity is an important element of combat training of military personnel. The introduction of modern fire training methods and training programs that simulate real combat conditions is a necessary step to improve the system of higher military education. The relevance of the topic is due to the need to improve the professional training of military personnel to perform assigned tasks in difficult (extreme) tactical conditions, in particular in the aquatic environment, which requires an appropriate level of military-applied skills and key competencies.

The main goal of the study is to determine the essential characteristics of the formation of readiness of future officers of the National Guard of Ukraine to use standard small arms in the aquatic environment. In the process of research and analytical work, the following methods were used: analysis and synthesis, comparative analysis, modeling, questionnaires and surveys, methods of mathematical processing of survey data. In addition, in the process of research and analytical work, the experience of combat operations and many years of experience in organizing a system of long-term training of officer personnel for the needs of institutions of the security and defense sector of Ukraine were used.

The article defines the essence, content and structure of the process of forming this readiness, and analyzes the main components that affect the effectiveness of training future officers. A thorough theoretical analysis of scientific approaches to determining the professional readiness of military personnel was carried out, and modern combat training methods used in global and domestic military practice were considered. It has been established that the formation of the readiness of future officers to use regular (special) small arms in the aquatic environment is a multi-component process that includes physical, tactical, psychological and fire training. The results obtained can be used to develop training programs and methodological recommendations for improving the combat training of future officers of the National Guard of Ukraine (institutions of the security and defense sector of Ukraine).

Key words: *analytics, aquatic environment, readiness, extreme conditions, future officers, applied skills, small arms, structure, essential characteristics, theory.*